

УДК 321

ЦІННІСНА КРИЗА ДЕМОКРАТІЇ У ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Манскова Ю.

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Тіхонова Л.А.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. філософії

м. Харків, Україна

тел.: (057)702-14-65

The article deals with the problems of the value crisis of democracy in a globalized society. The main reason for the crisis of democratic values in a globalized information society is the weakening and erosion of the modern state. National governments can no longer control the political situation within states. Globalization is changing the subject of work, the formation of consciousness is becoming a business, and citizens are increasingly doubting the ability of the state to fulfill its functions. The growing influence of transnational corporations on the political structures leads to a crisis of the state model of the world economy.

Демократія являє собою головну світоглядну цінність сучасної західної цивілізації. Вона наповнює політичним змістом фундаментальне поняття свободи та відіграє ключову роль у сучасному світовому порядку. Зміст поняття демократії носить достатньо умовний характер, а розповсюджені уявлення про неї та практична недосяжність тільки посилюють значущість демократії як політичного ідеалу. Головна причина підриву демократичних цінностей в умовах цифровізації та глобалізації сучасного світу полягає поперед усе у ослабленні та розмиванні сучасної держави, що завжди була та досі залишається фундаментом сучасних демократій. Технологічні, інформаційні та фінансові процеси, що пов'язані із глобалізацією, зменшують можливості національних урядів контролювати політичну ситуацію всередині країни. Окремі країни під впливом ситуації на світовому ринку навіть можуть втратити суверенітет над національною економікою. Політична модернізація та глобалізація мають багато спільних рис та можуть породжувати подібні проблеми. Сучасні дослідники вважають, що обидва процеси передбачають оновлення суспільства. Однак, на думку вчених, наслідки такого оновлення та реакція на них людей не завжди позитивні. Для деяких громадян таке оновлення є джерелом оптимізму, а для інших – джерелом проблем та депресії. Поглиблення процесів глобалізації та інформатизації суспільства здатне викликати соціальну напругу і навіть протестний рух. Криза держави зростає і цьому сприяють декілька причин. По-перше, значно зросла кількість соціальних економічних та політичних діячів, що вступають у взаємодію із сучасною державою. Якщо раніше такими акторами виступали тільки політичні партії та суспільні рухи, то зараз – це економічні корпорації, медійні структури, правозахисні організації і навіть

національні меншини. Громадяни сучасної держави є більш інформованими та більш освіченими. Вони часто сумніваються у здібностях держави ефективно виконувати свої функції.

У процесі глобалізації змінюється також предмет праці. Інформаційні технології сприяють перетворенню людської свідомості. У сучасному демократичному суспільстві техніка формування свідомості перетворилася на бізнес. Тепер вже не товари пристосовуються до потреб людини, а, навпаки – уподобання населення пристосовуються до вже існуючого товару. Таким чином різко підвищується ефективність виробництва та змінюється світова конкуренція. Отже, головним об'єктом діяльності людини стає сам інструмент усвідомлення – людська свідомість.

Таке положення не може не підірвати засади традиційної демократії. Сучасні цифрові технології дозволяють перетворювати свідомість усього населення, впливаючи тільки на еліту суспільства. На тих людей, що приймають рішення та є прикладом для наслідування. Цілеспрямовані зусилля по формуванню свідомості еліти призводять до того, що вона не просто змінюється, а навіть цілком відрізняється від свідомості основної частини суспільства. Світогляд еліти в такій ситуації дуже суттєво відрізняється від світогляду суспільства, еліта відривається від нього та втрачає свої суспільні функції. Політична та економічна еліта поступово змінює способи мислення, сповідує відмінні від більшості цінності, зовсім іншим чином сприймає оточуючий світ і по-іншому реагує на нього. Така ситуація знищує сенс демократії, бо ідеї, що генерує суспільство не сприймаються елітою і не можуть впливати на суспільний розвиток. Як наслідок – потенційні можливості демократії зіщулюються до незначних розмірів самої еліти.

Ще одна проблема функціонування демократії у глобалізованому цифровому суспільстві – проблема зовнішнього управління. Розвиток глобалізації призводить до такого положення, коли найбільш впливовими всередині держави стають зовнішні для них сили. Або інші держави, або глобальні світові корпорації.

Сучасні дослідження доводять, що стійка демократія не може виникнути шляхом автоматичного перенесення універсальної західної форми політичного устрою на бідь-який національний ґрунт. Дійсна демократична система може виникнути тільки за певних умов, у певний час та під впливом певних суспільних потреб.

Список використаних джерел

1. Авксент'єва Т.Г., Тіхонова Л.А. (2016). Політико-владні зміни в інформаційну епоху. Вісник ХНУ Ім. В.Н.Каразіна, Серія «Питання політології», вип.29, Харків. С.134-138.